

Remissvar gällande betänkande av Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola; *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, SOU 2020:33*

(Utbildningsdepartementets dnr U2020/03826/GV)

Förslag till beslut

Utbildningsgruppens presidium föreslås

godkänna föreliggande förslag till remissvar gällande betänkande av Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola; *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, SOU 2020:33* samt

översända yttrandet till Utbildningsdepartementet

Sammanfattning av ärendet

GR har under utredningens gång bistått den särskilda utredaren på olika sätt och känner därför väl igen sig i de förslag som lyfts i utredningens steg ett. GR:s långa erfarenhet av att samverka kring gymnasial utbildning bygger på liknande byggstenar, men har utvecklats utifrån gemensamma intressen och relevanta kommunala verktyg för samverkan, såsom samverkansavtal, snarare än tvingande reglering. Denna samverkan har utvecklats över lång tid och under konstant prövning av hur långt man kan gå och samtidigt bevara tilliten mellan kommuner som samverkar på frivillig grund. GR:s modell gör att även enskilda huvudmän ser en poäng i att samverka kring gymnasieskolan för ett brett och tillgängligt utbud och en gemensam bild av elevers val genom till exempel gemensam antagning och via gemensamt elevinformationssystem. Även regionala insatser kring studie- och yrkesvägledning omfattar de flesta huvudmän.

En orsak till att GR lyckats är att utgångspunkten för samverkan i mångt och mycket utgår från samma målbild som beskrivs i utredningens uppdrag. Gymnasial utbildning i GR ska erbjuda ett brett utbud av utbildning på ett resurseffektivt sätt väl utspritt över det geografiska området så att det bidrar till en likvärdig gymnasie-, gymnasiesär- och komvuxutbildning. GR:s samarbete med många andra aktörer och med arbetslivets företrädare bidrar redan idag till att det finns en god överblick över den regionala arbetsmarknadens behov och de regionala branschvisa kompetensråden innehåller såväl utbildare som arbetslivsrepresentanter. Gemensamma överenskommelser om interkommunal ersättning finns på plats och

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)

Handläggare: Margaretha Allen, Marie Egerstad, Sabina Svahn

Datum: 2020-11-24, dnr 2020-00237

de kommunala huvudmännen fördelar sina resurser efter gällande lag och förordning till exempel när det gäller stöd till elever. Fristående skolor utgör cirka 40 % av utbudet, 40 % av eleverna går i gymnasieskola i hemkommunen och 20 % i annan GR-kommun. Samverkansavtal finns med den större regionen Västra Götalandsregionen om naturbruksutbildning.

Utredningen menar att utbudet av yrkesutbildning i komvux inte är tillräckligt brett, och inte avspeglar behoven på arbetsmarknaden. Vidare pekar man på att några få yrkesområden är väl representerade i många kommuner medan bredden ofta saknas. Utredningen konstaterar också att utbudet av yrkesutbildning skiljer sig ofta beroende på i vilken kommun en individ är hemmahörande, samt att det inte finns något system som garanterar individers tillgång till utbildning i omringliggande kommuner utan att individerna många gånger är hänvisade till den yrkesutbildning som erbjuds i hemkommunen. Göteborgsregionen delar den problembild som utredningen beskriver på ett nationellt plan, men vill samtidigt påpeka att det inte överensstämmer med hur det fungerar för de 13 samverkande kommunerna inom Göteborgsregionen. Göteborgsregionen har lång erfarenhet av etablerad samverkan, och har samarbetat kring yrkesutbildningar för vuxna ända sedan 2003.

Göteborgsregionens samverkan är reglerad i samverkansavtal och avser både planering, dimensionering och erbjudande av sammanhållen yrkesutbildning med fritt sök inom regionen. GR har etablerade regionala branschvisa kompetensråd som gör att vi kan planera och dimensionera utbudet både med hänsyn till elevers efterfrågan och behov, men också behoven på arbetsmarknaden. Genom att kommunerna i GR också kombinerar statsbidraget för yrkesvux med en kommunal resurs, kan de ekonomiska resurserna för utbildning optimeras.

Samverkansavtalen som reglerar samarbetet är mycket omfattande och innehåller mycket mer än t ex rätten att bli antagen i första hand och fritt sök. Det kollegiala lärandet är omfattande i de många nätverk på tjänstemannanivå som regelbundet träffas för utbyte av idéer och erfarenheter, omvärldsbevakning och lobbyverksamhet. GR mår därför om att utredningens förslag inte försvårar för den regionala organisationen att även fortsatt utveckla samverkan mellan medlemskommunerna och andra.

GR noterar att utredaren beskriver flera målkonflikter i uppdraget så som elevernas rätt att söka till en utbildning, den kommunala självstyrelsen och den fria etableringsrätten.

GR:s bedömning är därför att det mesta i utredningens steg ett är möjligt att genomföra utan att påtagligt påverka dessa tre, när det gäller gymnasieskolan, men att steg två skulle innebära allt för stor påverkan på samtliga. Eftersom förslagen inte är färdigutredda är det också svårt för GR att ta ställning till hur själva genomförandet skulle påverka den funktionella regionens befintliga samverkan. När det gäller förslagen kring vuxenutbildningen finns det delar i både steg ett och steg två som GR tillstyrker och kan se en potential i när det gäller att nå utredningens uppdrag medan andra avstyrkes. Även här saknas detaljerade beskrivningar och konsekvensanalyser av hur ramen skulle hanteras utifrån styrkedjan och hur reformen skulle finansieras.

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)

Handläggare: Margaretha Allen, Marie Egerstad, Sabina Svahn

Datum: 2020-11-24, dnr 2020-00237

GR konstaterar att flera av utredningens förslag och bedömningar innebär en ökad statlig styrning, vilket på olika sätt påverkar den kommunala självstyrelsen och även kan påverka etablerade regionala samverkansstrukturer på gymnasieskolans och vuxenutbildningens område. En ökad statlig styrning skulle även riskera att leda till otydlighet i ansvarsfördelningen mellan stat och kommun vilket inte är positivt för vare sig kommun, region eller landet som helhet. GR anser att den statliga styrningen inte bör öka på bekostnad av lokal och regional flexibilitet.

GR menar att det inte ingick i utredningens uppdrag att uttala sig om behovet av regionala Skolverkskontor. Trots det finns flera sådana inspel med bland förslagen. GR ser en stor risk med att införa regionala skolverkskontor utifrån utredningens bedömningar baserat på den mycket knapphändiga analys som utredningen presenterar. GR bedömer att det inte krävs regionala Skolverkskontor för att utföra de uppgifter som beskrivs i utredningens förslag. En förstärkning av Skolverkets förmåga att följa upp och redovisa nationell statistik ur ett regionalt perspektiv kommer däremot att underlätta för huvudmännen att ta ansvar för sin planering och dimensionering. Vidare ser GR positivt på att utredningen föreslår att gymnasieskolans innehåll fortsatt behöver utvecklas för att bättre följa både elevers och arbetslivets behov, då mycket av den problematik som beskrivs kan härledas till det nationella utbudets utformning.

Beslutsunderlag

[Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, SOU 2020:33, del 1](#)

[Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, SOU 2020:33, del 2](#)

Bedömning och förslag till remissvar

Göteborgsregionen (GR) yttrar sig härmed över betänkandet *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning* och avlämnar följande remissvar. GR lämnar synpunkter på betänkandets förslag ur ett regionalt perspektiv och berör därför inte de förslag som i huvudsak berör kommunernas uppdrag som huvudmän inom komvux och gymnasieskola.

Synpunkter på betänkandet har inhämtats från sakkunniga inom GR, tjänstemannanätverk med koppling till gymnasieskola och vuxenutbildning samt utbildningscheferna i GR:s 13 medlemskommuner. Remissvaret är behandlat av Utbildningsgruppens presidium. Utbildningsgruppen är GR:s politiska styrgrupp på utbildningsområdet. Utbildningsgruppen uppdrog den 6 oktober 2020 åt Utbildningsgruppens presidium att fatta beslut om GRs remissvar.

GR är en samarbetsorganisation för 13 kommuner i Västsverige vars uppgift är att verka för samarbete över kommungränserna och vara ett forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte inom regionen. GR ska också stödja kommunerna med kompetenshöjande insatser, bevaka omvärlden och förmedla framtidsbilder. GR är en delregional aktör och verksamheten ska vara till kommunal nytta, samtidigt som den ska stärka regionen nationellt och internationellt. De tretton

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)

Handläggare: Margaretha Allen, Marie Egerstad, Sabina Svahn

Datum: 2020-11-24, dnr 2020-00237

medlemskommunerna är Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. GRs avd. Utbildning utgör en regional arena för skolhuvudmännen i delregionen. I samverkan med kommunerna, lärosäten och med andra kommunalförbund och regioner, genomför GR Utbildning bland annat olika fortbildningsinsatser inom utbildningsområdet med fokus på förbättrings- och utvecklingsområden från förskola till vuxenutbildning. En strategisk del av verksamheten är de nätverk av kommunrepresentanter såsom utbildningschefer och verksamhetschefer som samordnas inom GR gällande bland annat skolformsrelaterade områden. Som kommunalförbund är GR myndighetsutövande gällande bland annat antagningen till gymnasieskolan, anordnande av lärande för vuxna och bedrivande av internationellt inriktad skolverksamhet.

Mer specifikt vill GR lämna följande synpunkter.

GR:s ställningstagande till förslag gällande gymnasieskolan

6.1.1 Det behövs nya principer för planering och dimensionering av utbudet i gymnasieskolan sid. 466

GR avstyrker förslaget om att huvudmännen, när de bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa, ska ta betydande hänsyn till både ungdomars efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov. I andra delar av betänkandet beskrivs detta som ett 50 procentigt förhållande, vilket GR bedömer är allt för styrande. GR konstaterar också att det i skollagen regleras att utbudet i både gymnasieskolan och inom vuxenutbildningen ska vara en del av den regionala och nationella kompetensförsörjningen och att huvudmännen därför redan har detta att förhålla sig till.

Så länge urval till gymnasieskolans platser gäller och utgångspunkten är meritvärde, blir det en mycket komplicerad uppgift att styra elever mot vissa utbildningsplatser särskilt i ett stort samverkansområde med gemensam antagning. Vidare riskerar förslaget att öka segregationen i gymnasieskolan om meritvärdena kraftigt ökar på populära utbildningar och skolor.

GR noterar också att flexibiliteten på arbetsmarknaden är omfattande och att gymnasieutbildningar ska ligga till grund för ett helt arbetsliv med behov av kontinuerliga uppdateringar. Att då så kraftfullt styra 15-åringars val mot vissa yrken riskerar att leda till återvändsgränder. Arbetslivets behov svänger snabbt vilket bland annat visat sig under Coronapandemin. Gymnasieskolan har ett brett uppdrag som inte bara syftar till att förse arbetslivet med beställd kompetens. GR menar att beställarkompetensen och träffsäkerheten inte kommer att vara tillräcklig, då arbetsmarknaden är mycket större än elevens närmaste omgivning. Kompetens rör sig över kommungränser, regiongränser och i vissa fall landsgränser. GR menar vidare att tillräckliga nationella analysverktyg nedbrutna på regional nivå saknas för att bilden ska kunna tjäna som underlag för planering och dimensionering i gymnasieskolan. I de verktyg som hittills tagits fram är bilden grov och oftast är det de yrken med störst behov som går att prognostisera. Dessutom ser GR en fara med att det saknas branscher inom vissa sektorer likaväl som det inom vissa

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)

Handläggare: Margaretha Allen, Marie Egerstad, Sabina Svahn

Datum: 2020-11-24, dnr 2020-00237

yrkesområden finns flera. Vem uttalar sig då om behoven? Enligt aktuell forskning är begreppet bransch något som kan ifrågasättas då ett modernt arbetsliv snarare kan beskrivas som ett antal olika funktioner som kan användas inom olika sektorer. (Martin Henning, Göteborgs Universitet, Handelshögskolan)

GR noterar också att vuxenutbildning på gymnasial nivå nu får ett nytt mål som innebär att komvux ska bidra till den regionala kompetensförsörjningen samt att urvalsreglerna också ändras till att gälla vem som har bäst behov av en utbildning (t ex en omställningsutbildning), vilket är en konsekvens av ett föränderligt arbetsliv. Här finns större möjligheter att styra mot arbetslivets direkta behov av kompetens. En nationell ram skulle däremot försvåra flexibiliteten.

Utredningen presenterar nya och intressanta undersökningar av hur det går för elever med låga meritvärden då de väljer och antas till utbildningar, där de inte fullföljer den tänkta vägen t ex från ett högskoleförberedande program till högskolan. Dessa elever riskerar att komma in på arbetsmarknaden mycket senare i livet än de elever som valt t ex ett yrkesprogram. Resultaten har redan lett till vidare forskning (Jonas Olofsson m fl., Malmö universitet) vilket GR bedömer kan bidra till nya kunskaper om valets betydelse och vikten av studie- och yrkesvägledningen för fler som medverkar vid ungdomars val av utbildning.

Enligt GR finns andra vägar än nationell planering och dimensionering för att ändra detta faktum. GR har erfarenhet av att studie- och yrkesvägledning som hela skolans uppdrag kan bidra med fler perspektiv. Exempelvis erbjuds elever och deras målsmän regional arbetslivsinformation i samband med den regionala gymnasie-mässan.

I betänkandet läggs stort fokus på yrkesutbildning och därmed branschens kompetensbehov. GR menar att förslaget inte är genomförbart på grund av att sex av gymnasieskolans program är avsedda att leda till högskolestudier. En betydligt större andel av eleverna går numera på högskoleförberedande program (64 % enligt Skolverkets nationella antagningsstatistik 2020). Eftersom universitet och högskolor saknar krav på dimensionering enligt arbetsmarknadens behov, skulle det vara svårt för huvudmännen att få tillräckliga signaler om behoven av arbetskraft efter dessa utbildningar. Före detta elever söker sig till högskoleutbildningar över hela landet och även utomlands. Utredningen gör heller ingen analys av när personer går över till högskolan i ett senare skede än direkt efter gymnasieskolan.

GR tillstyrker däremot förslaget att dimensionering och planering inte bara ska utgå från elevernas intresse utan från deras efterfrågan och behov. Den regionala modell för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som beskrivs i fas ett kommer att kunna bidra till en ändamålsenlig och resurseffektiv planering och dimensionering med detta i sikte.

6.1.2 Kommuner ska samverka för ett ändamålsenligt utbud, sid. 492

GR tillstyrker huvudsakligen förslaget om att alla kommunala huvudmän ska ingå i ett samverkansavtal, då modellen i stort överensstämmer med hur GR:s samverkan idag är uppbyggd. GR är däremot tveksamt till detaljeringsgraden som innebär att

staten ska fatta beslut om hur många invånare som ska finnas i ett samverkansområde och att det minst ska omfatta tre kommuner. Förslaget kan leda till att befintliga samverkansområden blir mindre. I genomsnitt består gymnasieskolans samverkansområden av mellan 10 och 15 kommuner. Cirka 85 % av Sveriges elever har möjlighet att nå utbildningar inom ett samverkansområde. GR ser inte att de problem som beskrivs i utredningen i särskilt stor utsträckning kan lösas via detaljerad statlig styrning av samverkansavtalens innehåll och omfattning. Vidare menar GR att kommunerna själva ska få bestämma vem de vill samverka med. GR påminner om att samverkansavtal är ett kommunalt verktyg för samverkan av olika slag. Att staten då ska definiera formerna för avtalen kan påverka kommunernas möjlighet att använda sig av denna samverkansform fullt ut och på ett flexibelt sätt.

GR menar att nuvarande reglering av att kommunerna ska erbjuda ett allsidigt urval av utbildningar är tillräckligt som utgångspunkt. Om staten inte finner att kommunerna erbjuder ett allsidigt urval av utbildningar kan staten lägga uppdrag till Skolinspektionen för att komma tillrätta med kommuner som inte följer skollag och förordningar.

GR avstyrker modellen med sekundära samverkansavtal, då de kan bidra till rättsosäkerhet när det gäller vilka elever som ska antas i första hand inom ett samverkansområde. För GR:s del skulle det inte gå att hantera ett sekundärt avtal som det beskrivs, då kommunerna har överlämnat antagningen till gymnasieskolan till ett gemensamt kommunalförbund. Om ett sekundärt avtal skulle omfatta befintliga utbildningar uppstår problem och osäkerhet om vem som har rätt till en plats, vilket gör att GR avstyrker. Däremot ska det vara möjligt att sluta ett samverkansavtal med ett annat samverkansområde eller en region om utbildning som saknas inom samverkansområdet.

6.1.3 Kommuners erbjudande av utbildning inom gymnasieskolan, sid.506

GR tillstyrker förslaget som stämmer väl med GR:s samverkansavtal och gemensamma utbud. Förslaget bedöms framförallt kunna öka tillgången till sökbara introduktionsprogram utformade för en grupp elever, då sådana platser saknas i många kommuner i landet. Förslaget kan leda till en mer likvärdig gymnasieskola, där fler obehöriga elever får tillgång till en studieplan som gynnar deras utveckling och möjligheter att genomföra sina gymnasiestudier i större utsträckning med ett mera varierat innehåll. GR bedömer också att förslaget kan bidra till resurseffektivitet och samhällsnytta genom att platserna utnyttjas effektivt.

6.2 Enskilda huvudmän ska bidra till ett ändamålsenligt utbud, sid.514

GR tillstyrker förslaget om att Skolinspektionen ska ta ställning till hela samverkansområdet och lägesområdets samlade utbud vid bedömningar av om enskild skola ska få ett godkännande. Inom GR bidrar samtliga kommunala och enskilda huvudmän i planering och dimensionering inför den gemensamma antagningsprocessen för att ett resurseffektivt system ska komma till stånd. GR vill påpeka att det kommer att vara svårt för Skolinspektionen att granska huruvida ett nytt godkännande kommer att påverka andra enskilda huvudmäns

resurseffektivitet, då det i allmänhet inte är uppgifter som dessa har skyldighet att lämna ut.

6.2.2 Enskilda huvudmän är en del av det regionala utbudet, sid. 518

GR tillstyrker förslaget om att en kommun får räkna in även utbudet hos enskilda skolor, när den ska uppfylla kravet på ett allsidigt urval av utbildning. Den enskilda skolan ska enligt GR då bedriva verksamhet med lägeskommun i den funktionella regionen. Annars riskerar elever att hänvisas till ett utbud långt från hemorten. En definition av vad ett allsidigt urval av utbildning är behövs. I förarbeten finns skrivningar om att det är halva programutbudet. Eftersom de flesta ungdomar har tillgång till detta redan bedömer GR att problematiken inte är så stor att ny reglering behövs, utan snarare ett förtydligande som också förenklar för staten att ta gemensamt ansvar och följa upp hur huvudmännen fullgör sitt uppdrag enligt styrkedjan.

6.3.1 Skolverket ska ta fram regionala planeringsunderlag om behovet av gymnasial utbildning, sid. 519

GR tillstyrker förslaget då ett regionalt planeringsunderlag är avgörande för gemensamt handlande när det gäller gymnasieskolans och vuxenutbildningens utbud. Om man inte vet den totala produktionen är det mycket svårt att samhandla. Större samverkansområden i framförallt storstadsområden har byggt ut statistiska verktyg för att ta fram sådana underlag. GR tillstyrker därför förslaget och att nationell statistik byggs ut med fler uppgifter om till exempel sammanhållen yrkesvuxutbildning inom kommunalt och regionalt finansierad verksamhet och att befintliga uppgifter om gymnasieskolan, som samlas in nationellt, sammanställs i regionala rapporter som kan underlätta för fler samverkansområden att planera och dimensionera sitt utbud. Ett exempel på uppgifter som de funktionella regionerna inte kan ta fram idag är hur det går för elever efter gymnasieskolan. Skolverket gör detta regelbundet men eftersom vissa utbildningar har för få elever som går ut gymnasiet blir statistiken inte heltäckande då den inte får redovisas. Om Skolverket tar fram sådana underlag på regional nivå och på programnivå, eventuellt även inriktningsnivå, underlättar det för huvudmännen att planera och dimensionera. Det underlättar också för studie- och yrkesvägledningen om dimensionen övergång till arbete inom olika branscher kan åskådliggöras. Skolverkets fördjupade studier skulle också kunna spegla det regionala utbudet av introduktionsprogram för grupp av elever och vart de leder, vilket kan underlätta för huvudmännen att planera efter elevernas behov.

GR instämmer också i att Skolverket är den myndighet som ska ha kontakt och regionala dialoger med huvudmännen om utbudet, då det är uppgifter kopplade till utbildningsverksamhet. Andra myndigheter med koppling till kompetensbehov och arbetsmarknadsfrågor behöver vara delaktiga i att ta fram underlag som Skolverket kan använda sig av. I regionalt yrkesvux finns redan sådana kopplingar till Arbetsförmedlingen och den med regionalt utvecklingsansvar. GR gör bedömningen att dessa kanaler finns på regional nivå, men att staten kan behöva skaffa sig en bild ur ett mer regionalt perspektiv. Skolverkets personal från myndighetens nationella kontor har under senare år, på ett lyhört och uppskattat sätt, genomfört regionala dialoger kring vuxenutbildningen.

GR bedömer därför att det inte behövs regionala Skolverkskontor för att genomföra denna uppgift. Statistiken finns samlat nationellt och kan brytas ner regionalt ändå. Även andra enheter på myndigheten kan med fördel genomföra regionala dialoger med funktionella regioner om gymnasial utveckling. Exempelvis använder många kommuner Skolverkets regionala apl-utvecklare som är stationerade i regionerna, men uppdragen samordnas och kvalitetssäkras från det nationella kontoret. GR minns erfarenheten av Myndigheten för skolutveckling som hade regionala kontor för stöd till huvudmännen. Eftersom det uppstod en otydlighet om vem som skulle göra vad, både i förhållande till huvudmännen och till den nationella myndigheten, stängdes dessa kontor relativt snabbt.

GR menar vidare att relationen mellan Skolverket och Skolinspektionen bör tydliggöras, när det gäller hur Skolinspektionen beviljar godkännande till enskilda huvudmän utifrån det samlade regionala utbudet och Skolverkets regionala planeringsunderlag.

6.3.2 Stöd till huvudmän som anordnar utbildning inom gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning, sid. 530

GR tillstyrker förslaget då båda skolformerna är allt för små för att kunna erbjuda ett brett och tillgängligt utbud på många håll i landet. Eleverna får ta det som finns och har inte samma möjligheter till ett val antingen på grund av ett torftigt erbjudande eller för att utbildningen bedrivs så att de i gymnasiesärskolan inte kan bo kvar på hemorten. Skolverket kan bli en intressant samtalspartner när det gäller att samverka kring utbudet med grund i framtagna planeringsunderlag och bilder av hur det egentligen ser ut i samverkansområdet. Skolverket som myndighet har också större möjligheter än en enskild kommun att följa upp hur det går för en elev som har avslutat gymnasiesärskolan, då flera uppgifter är skyddade av sekretess. Ett aggregerat resultat på regional nivå kan vara en god grund för regionala dialoger om utbudet.

6.3.3 Skolhuvudmännen ska rapportera sitt planerade utbud till Skolverket, sid.533

GR tillstyrker förslaget. GR har deltagit i den försöksverksamhet som Skolverket har bedrivit med systemleverantörer av antagningssystem sedan 2017 för att åstadkomma automatiserad rapportering av befintligt utbildningsutbud från antagningskanslier via antagningssystemen till Skolverkets SUSA-nav. Via sådan rapportering kan en aktuell och komplett bild över det nationella utbildningsutbudet tillhandahållas för såväl fristående som kommunala skolhuvudmän. En motsvarande teknisk lösning för planerat utbildningsutbud från kommunerna eller samverkanspart behöver i sådant fall utvecklas.

GR har förstått att systemutvecklingen till SUSA-navet inneburit en merkostnad som många kommuner inte har bedömt att de har råd att betala. Här förutsätter GR att staten ersätter kommunerna eller den samverkanspart som har tillgång till det samlade regionala utbildningsutbudet, för denna rapportering framöver. Det kan t ex vara via regionala antagningskanslier som får i uppdrag att rapportera befintligt utbud. För att det samlade nationella utbudet ska kunna inhämtas krävs även ett tydligare uppdrag till såväl kommunala som fristående huvudmän.

En än mer komplett bild av det befintliga nationella utbudet skulle kunna ges om även antal befintliga utbildningsplatser rapporterades till Skolverkets SUSNA-nav. Då denna uppgift finns i antagningssystemet till gymnasieantagning torde det vara möjligt. Detta underlag skulle Skolinspektionen också kunna använda sig av vid tillståndsgivning till enskilda huvudmän. Sveriges kommuner och regioner har nyligen lagt över ansvaret för att hålla ett uppdaterat register och kontaktnät för antagningskansliet runt om i landet på Göteborgsregionen som därigenom har en god överblick av verksamheten.

6.3.4 Huvudmännens information till ungdomar och vårdnadshavare om gymnasieutbildning ska förbättras, sid. 537

GR tillstyrker förslaget och har egen erfarenhet av vad det innebär att utveckla etiska regler för hur information, vägledning och marknadsföring får bedrivas inom ett samverkansområde. Någon måste erbjuda en överblick och också påtala när det blir fel och huvudmän går över gränsen. Idag finns flera regelverk som anger hur man får närma sig unga med reklam, i bland annat marknadsföringslagen, men få som tar på sig uppgiften att följa upp hur detta sker. Det finns också en frivillig överenskommelse mellan SKR och Friskolornas riksförbund om hur detta ska gå till, men ingen utpekad som ska följa upp överenskommelsen. Alltså finns fina ord men ingen som utkräver ansvar. När det gäller planering och dimensionering har GR mångårig erfarenhet av etiska regler för gymnasieantagning. Det finns tydliga deadlines för när utbudet ska vara satt, när elever får välja, när skolor senast kan stänga en utbildning och när man får kontakta en elev som väljer eller som har valt till den egna skolan. Allt detta är hygienfaktorer i en samverkande region. Sveriges kommuner och regioner bistår med ett nätverk för antagningspersonal och med en handbok för Gymnasieantagning.

GR avstyrker däremot att huvudmännen ska få i uppgift att redovisa arbetsmarknadsutfall för yrkesprogram och hur många som studerar vidare och inom vilka områden. Det skulle innebära en enorm börda för varje huvudman att följa upp samtliga elever. I förslaget anges inte heller inom vilken tidsperiod detta skulle ske. Många elever går in i ingångsyrcen som de sedan lämnar och därefter går vidare i antingen studier eller yrkesutbildning. Eftersom utbildningssystemet konstant förändras är det mycket svårt för en kommun att se vilka effekter en utbildning som bedrivs för t.ex. 10 år sedan faller ut för en före detta elev. Så många andra faktorer påverkar hur livet formar sig.

GR föreslår däremot att Skolverket undersöker hur den statistik som hittills har publicerats, när det gäller hur det går efter studierna, kan redovisas så att fler kommuners resultat blir synligt. Idag går det inte att se hur det har gått för eleverna om de är relativt få på skolenheten.

6.3.5 Regionala branschråd för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska bidra med information om arbetsmarknadens kompetensbehov, sid. 541

GR tillstyrker huvudsakligen förslaget om regionala branschråd. Sådana finns redan idag på en del håll och då kanske framförallt inom vuxenutbildningen, då de har utvecklats i nära anslutning till regionalt yrkesvux. GR ställer sig tveksamt till att de

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)

Handläggare: Margaretha Allen, Marie Egerstad, Sabina Svahn

Datum: 2020-11-24, dnr 2020-00237

ska kunna omfatta både primära och sekundära samverkansområden, då dessa i sig inte är klart definierade och kan göra samarbetet otydligt.

GR instämmer i att de regionala branschråden inte ska blandas samman med lokala programråd som även fortsatt ska vara en form för samverkan mellan skolenheten och samverkande arbetsliv t. ex. när det gäller tillgång till arbetsplatsförlagt lärande (apl). Regionala branschråd behövs för att lyfta framförallt yrkesutbildningen till en regional strategisk nivå i den funktionella regionen/samverkansområdet.

GR tillstyrker också att ansvaret för att driva dessa ska regleras mellan ingående huvudmän. GR instämmer i att även enskilda huvudmän inkluderas och att ansvaret för att driva verksamheten inte enbart regleras via ett samverkansavtal, som är ett kommunalt verktyg, utan i någon form av avtal liknande de som används inom Teknikcollege och Vård- och omsorgscollege. Om det redan finns befintliga forum för samverkan med arbetslivet på regional nivå, så ska dessa kunna utgöra regionala branschråd.

Förslaget omfattar endast gymnasieskola och gymnasiesärskola men inte yrkesvuxutbildningen, då detta samarbete med arbetslivet ska bedrivas i form av yrkesråd. GR föreslår därför att även yrkesvuxutbildningen inkluderas i regionala branschråd redan i steg ett och att yrkesvuxförordningen ändras så att begreppet yrkesråd ersätts av branschråd.

GR förutsätter att staten ersätter kommunerna för denna nya uppgift.

6.4.1 Alla huvudmän i gymnasieskolan ska ingå i en gemensam antagningsorganisation, sid.546

GR tillstyrker förslaget om gemensam antagningsorganisation. En gemensam antagning är ett nödvändigt verktyg för gemensam planering och dimensionering och ett rättssäkert och likvärdigt sätt att anta till gymnasieskolan. GR har under många år haft ett gemensamt antagningskansli och är dessutom kommunalförbund för antagning i Göteborgsregionen. Kommunerna har överlämnat myndighetsuppdraget om antagning till GR som med det blivit myndighet för antagningen. Den regionala politiska sammansättningen Utbildningsgruppen fastställer antagningen. Denna ordning har givit antagningskansliet ett tydligt uppdrag men även mandat i antagningsfrågor.

GR erfar att ett regionalt kommunalt antagningskansli med uppdrag och mandat att hantera antagningsprocessen för skolhuvudmans räkning också ger en mer opartisk hantering. Ett antagningskansli verkar för sökande elev på ett opartiskt och neutralt sätt och tillser att rådande lagstiftning kring urval och antagning följs på rätt grunder. Antagningskansliet har därmed inte de intressen som skolhuvudman kan ha, vilket ger en opartiskhet som gagnar rättssäker antagning och likahantering samtidigt som ett regionalt antagningskansli kan ge skolhuvudmännen det stöd som de behöver inom antagningsområdet.

De fristående skolor som finns i någon av lägeskommunerna inom GR har alla valt att ansluta sig till den regionala antagningen och köper antagningstjänst av GR. De fastställer sedan antagningen själva. Detta görs på frivillig grund vilket ger att de när

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)

Handläggare: Margaretha Allen, Marie Egerstad, Sabina Svahn

Datum: 2020-11-24, dnr 2020-00237

som helst kan avbryta samarbetet. Det skulle innebära en smärre katastrof för det regionala utbudet och samverkan för planering och dimensionering, eftersom det är det regionala antagningskansliet som tillhandahåller beslutsunderlag i form av statistik för dimensionerna av innevarande års utbildningsplatser, men även statistik för planering av kommandes års utbildningsutbud. Vidare skulle elever kunna vara antagna på två skolor samtidigt. Om fristående huvudmän sköter sin egen antagning parallellt med kommun eller samverkansregion skulle inte heller platserna kunna utnyttjas maximalt och kostnaderna för utbildning skulle öka. Förslaget om att ingå i gemensam antagningsorganisation för såväl kommunal som fristående huvudman skulle därmed garantera ett bättre underlag för utbildningsplanering och dimensionering, men även en mer rättssäker och likvärdigt sätt att anta till gymnasieskolan.

GR vill skicka med att det är viktigt att huvudmännen även framöver ska bestämma vem man vill dela antagning med i befintliga samverkansområden eller de som ska bildas. Idag finns över 60 gemensamma antagningskanslier som verkar på väldigt olika premisser. Dessa behöver kunna utgå från ett mera enhetligt uppdrag och ansvar, vilket förslaget skulle kunna leda till. Gymnasieskolan har kommit långt när det gäller gemensam antagning, då elever rör sig i mycket större utsträckning än i grundskolan. Premisserna ser helt olika ut. Många kommuner har satsat egna resurser på att utveckla gemensamma verktyg för antagning. Exempelvis samäger GR och Storstockholm ett IT-system för antagning till gymnasieskola.

GR bedömer inte att Skolverket skulle kunna förbättra hanteringen av antagning i likhet med det förslag som lämnas av utredaren Björn Åstrand i den så kallade likvärdighetsutredningen, när det gäller grundskolans antagning (11.8 Konsekvenser för gymnasieskolan (sid 661)). Skälet är att ett gemensamt antagningskansli är en hub i den regionala samverkan och tillhandahåller många av de för regionen betydelsefulla beslutsunderlagen kring dimensionering och utbildningsplanering. Ett antagningskansli kan också verka för medlemskommunerna, såväl hemkommun som kommunal och enskild anordnare när det gäller säker överlämning mellan grundskolan och gymnasieskolan och inom gymnasieskolan. I GR används redan ett gemensamt elevinformationssystem för detta. Systemet ger också underlag för kommunernas utbetalning av interkommunal ersättning och bidrag till fristående huvudmän. GR menar att det är viktigt att ansvaret fortsatt ligger kvar där det gör i dag. I Gemensamt ansvar anger utredningen på sidan 785 att även den bedömer att det skulle vara ett allt för stort ingrepp på den kommunala självstyrelsen om antagningen skulle göras nationellt.

6.6 Ökat statligt inflytande-reformens andra steg, sid 550

GR avstyrker i princip samtliga förslag som gäller gymnasieskolan i reformens andra steg. Förslagen skulle innebära ett allt för stort ingrepp på det kommunala självstyret och på den funktionella samverkan som redan finns runt om i landet. GR föreslår i stället att Skolverket bidrar med regionala planeringsunderlag som kan underlätta för samtliga huvudmän att fatta mer faktaunderbyggda beslut om regionalt utbud. GR menar också att Skolverket kan bidra med stöd till huvudmännen i form av regionala dialoger för att uppmärksamma huvudmännen på hur utbudet ser ut om och det bedrivs utbildningar som inte leder någon vart eller

om elever riskerar att hamna utanför systemen eller komma in sent på arbetsmarknaden. Ytterst skulle Skolverket kunna utfärda allmänna råd för planering och dimensionering som huvudmännen kan utgå ifrån.

Rent konkret har GR ett antal frågor som inte besvaras i exemplet i del två bilaga 4 tabell 2, platser och efterfrågan. Enligt denna ska ramen meddelas först vid årsskiftet. GR öppnar ansökan för sökande elever i mitten av december så att sökande elever kan göra sitt gymnasieval under jullovet (fram till den 1 februari). Om ramen meddelas först vid årsskiftet påverkas den av GR:s antagningsnämnd beslutade tidplanen för gymnasieantagning. Hur uppskattas antalet externa sökande i den ram som Skolverket sätter? Utgår Skolverket från antal externa sökande tidigare år? Hur förhåller sig den sökandestatistik som tas fram till obehöriga förstahandsval? GR har erfarenhet av att sökandestatistiken behöver förhålla sig till gruppen obehöriga sökande och att dimensionera plats på IM-programmen samt att det finns platser för övergång från IM till nationellt program. Hur prognostiserar man behovet av platser på nationella program med hänsyn till hur många av IM-eleverna som kommer att bli behöriga och övergå till nationellt program? Vid prognostisering av platser för IMV och IMY behöver hänsyn tas även till utbudet av IM för enskild på respektive inriktning. En ram kommer kraftigt att minska flexibiliteten och därmed försämra resurseffektiviteten och elevernas tillgång till utbildning som möter deras behov.

6.9.2 Gymnasieskolans utbildningar bör utvecklas, sid 650

GR instämmer i utredningens bedömning och menar att Skolverket idag har visst handlingsutrymme för att se över utbildningarnas innehåll när det gäller de nationella programmen och att regeringen och riksdagen enligt respektive ansvarsområde har möjligheter att förändra i utbudet om det inte stämmer överens med de kompetensbehov som finns i olika delar av landet. GR kan konstatera att ett problem som länge funnits inom t ex naturbruksprogrammets djurinriktning hade kunnat vara löst för länge sedan om programmet och dess inriktningar hade förtydligats och setts över. Kommuner har under många år fått betala alldeles för mycket för utbildningar som inriktats mot smådjur när inriktningen sades vara en inriktning mot häst. På liknande sätt finns exempel på enskilda skolor som bedrivit hästutbildning men fått betalt för smådjursutbildning. Det handlar om att skapa tydlighet för huvudmännen, så att de slipper käbbla om interkommunal ersättning eller om bidrag på grund av otydligheter i systemet. GR pekar också på att det inom hantverksprogrammet har funnits möjligheter att anordna inriktningar utan klar koppling till arbetsmarknaden och att så länge dessa ges tillstånd av Skolverket eller Skolinspektionen, så kommer de att användas av huvudmännen.

Felen i det nationella utbildningsutbudet får inte leda till att huvudmännen låses in i ett för snävt och oflexibelt system som en ram skulle innebära. Kostnaderna för att bygga ut Skolverkets verksamhet och kompetens för uppdraget är inte redovisade, men GR befarar att det skulle kosta mer än det smakar. Utredningen har inte visat på vad landet skulle vinna på en tydligare nationell styrning. Erfarenheter från tidigare länskolnämnder avskräcker. Under slutet av 1980-talet fick till exempel kommunerna i Göteborgsregionen i uppdrag att utveckla fler platser på skräddarutbildningarna. Året efter störtök hela branschen.

7.2.2 Interkommunal ersättning för gymnasieskolans elever ska, liksom bidrag till enskilda huvudmän, utgå ifrån budgeterade kostnader, sid. 675

GR avslår förslaget om att IKE ska utgå ifrån budgeterade kostnader. Med över 25 års erfarenhet av interkommunal ersättning inom ett samverkansområde har GR breda kunskaper om ersättningsmodeller mellan kommuner. Under några år i mitten av 1990-talet använde GR budgetmodellen, men den modellen övergavs snabbt då den innebär en stor osäkerhet om hur kostnaderna faktiskt skulle bli. Ett annat exempel är när Gy2011 infördes då GR tvingades använda budgetmodell för de nya programmen. Vid avstämning visade det sig att prisbilden i förhållande till bokslut kunde skilja så mycket som 15 % på ett enskilt program. Modellen som används sedan många år bygger på kommunernas kända kostnader enligt bokslut. Modellen bygger på ett cykliskt upplägg där enkelt uttryckt bokslut för år X utgör underlag för prislistan år Z med indextillägg under mellanliggande år Y. GR kan konstatera att det i den nationella modell som används för bidrag till enskilda huvudmän förekommer många överklaganden och mycket misstro mellan köpare och säljare. Att införa ett regelverk som på samma sätt riskerar att öka misstron mellan kommunala köpare och säljare anser GR vara förödande. Samordningseffekten med bidrag till enskilda huvudmän uppväger inte nackdelarna. Eftersom IKE mellan kommuner, som inte finns i samma funktionella samverkansområde, inte föreslås ändras anser GR att dagens regelverk bör gälla även för samverkansområden. Alltså att det är anordnarens kostnad om inget annat har överenskommit. Det innebär att samverkansområden kan komma överens om den modell som passar dem bäst.

7.2.3 Ett kompensatoriskt schablonbelopp ska införas i gymnasieskolan, sid.683

GR avstyrker att staten ska fastställa ett kompensatoriskt schablonbelopp för gymnasieskolan. Dels skulle det göra det otydligt vad som är huvudmannens kompensatoriska uppdrag dels skulle det göra intrång i det kommunala självstyret. Utredningens förslag är inte tillräckligt underbyggt när det gäller nivån på summan. Det är också oklart varför endast ett mått (meritvärde) har valts som underlag för den kompensatoriska summan. Kommuner inom GR fördelar sina resurser utifrån elevernas behov, vilket kan göra att flera andra parametrar behöver tillämpas så som föräldrars utbildningsnivå och utländsk bakgrund. Problemet som staten försöker lösa ligger snarare i att många kommuner inte har kommit överens om gemensamma prislistor.

7.2.4 Huvudmän ska arbeta aktivt för en allsidig social elevsammansättning vid sina skolenheter, sid. 707

GR avstår från att ta ställning till förslaget då GR inte är skolhuvudman, men vill påpeka att den funktionella regionens fritt sökbara utbud sedan 2000-talets början i sig har lett till att alla elever inom GR kan söka sig till en utbildning som de själva väljer. De lokala och regionala insatserna för en schysst information och vägledning bidrar till beslut fattade på tydliga grunder. Resultatet är många regionala rörelser, vilket bidrar till att de cirka 70 gymnasieskolorna har en stor blandning av elever med olika bakgrunder. Göteborgsregionen har inte erfarit att vissa elever "blir kvar"

i segregerade stadsdelar då lokaliseringen av gymnasieskolorna i Göteborg lägger centralt både när det gäller kommunala och fristående huvudmän.

Kranskommunernas gymnasieskolor är profilerade och lockar elever såväl från Göteborg som andra kommuner. De mindre kommunerna som saknar egen gymnasieskola erbjuder sina elever ett brett utbud av sökbara nationella program så väl som sökbara introduktionsprogram via samverkansavtalet.

7.3 Studiebidrag till eget boende, sid. 709

GR tillstyrker samtliga förslag i kapitlet 7.3 efter inhämtning av synpunkter från medlemskommunerna och då särskilt från GR:s nätverk för gymnasieekonomer. GR finner att utredningen lägger förslag som är väl underbyggda och som kommer att öka likvärdigheten för elever. Kommunerna påpekar att förslagen endast kan genomföras om det finns ett tydligt uppdrag till CSN att samverka på ett smidigt sätt med kommunerna när det gäller underlag om studiebidrag till eget boende, så att kommunerna kan fatta beslut som gäller bidrag till elevresor.

GR:s ställningstagande till förslag i steg ett för Komvux

6.1.2. De kommuner som samverkar om sådan yrkesutbildning som statsbidrag lämnas för ska träffa ett samverkansavtal och bilda ett samverkansområde, s. 492

GR tillstyrker utredningens förslag. Göteborgsregionens samverkande kommuner arbetar redan så idag, och har gjort sedan år 2003. GR har mycket goda erfarenheter av att reglera samverkan på detta sätt, med tydliga riktlinjer och ansvarsfördelning mellan ingående parter. GR ser detta som en framgångsfaktor i vårt arbete kring planering och dimensionering av yrkesinriktad vuxenutbildning. GR vill i sammanhanget dock lyfta vikten av att kommunerna ges mandat att själva välja vilka kommuner man ska bilda samverkansområde tillsammans med. Utredningen redogör inte för hur befintliga och väl fungerande regionala samarbeten kommer att påverkas av förslaget. I ett regionalt sammanhang finns det redan idag utarbetade samverkanskanaler och samarbeten mellan kommuner. Om samverkansområdena ska definieras av någon annan part än kommunerna själva finns det risk för avsteg från nuvarande samverkanskonstellationer och att regionala mellankommunala värden inte beaktas.

6.1.4. Personer hemmahörande i ett samverkansområde ska fritt kunna söka till sådan utbildning som statsbidrag lämnas för och som erbjuds inom samverkansområdet, s. 507

GR tillstyrker utredningens förslag. Inom Göteborgsregionen har man tillämpat regionalt frisök i flera år. Detta innebär att regioninvånarna har tillgång till ett brett utbud av yrkesutbildning som är anpassat efter arbetsmarknadens behov. GR är positivt till att utredningen föreslår att personer som är hemmahörande i ett samverkansområde fritt ska kunna söka utbildning. Viktigt är dock att poängtera att det riktade statsbidraget för yrkesvux är en förutsättning för att detta ska fungera. Formuleringen "om alla behöriga sökande inte kan antas till utbildningen, ska företräde ges till den som har kort tidigare utbildning och en svag ställning på arbetsmarknaden" motsäger Komvux-utredningens förslag om att i antagning till

vuxenutbildningen också väga in vem som bäst behöver utbildningen och att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov av kompetensförsörjning.

6.1.5 Skolverket ska vid fördelning av statsbidrag ta hänsyn till hur utbudet i de samverkande kommunerna tillgodoser behoven på hela arbetsmarknaden, s. 511.

GR tillstyrker utredningens förslag om att det ska förtydligas i förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning att Skolverket vid sin fördelning av statsbidrag även ska beakta i vilken utsträckning utbudet av sådan utbildning som bidrag lämnas för tillgodoser behoven på hela arbetsmarknaden i de samverkande kommunerna. Här vill vi dock poängtera att det är viktigt att Skolverket tydliggör vad man menar med att "ta hänsyn till/", "beakta" behoven på hela arbetsmarknaden".

Utbildningsutbudet behöver breddas, och detta kan vara ett verktyg för att styra detta. Inom Göteborgsregionen finns redan idag ett brett utbud av yrkesutbildning, som tas fram i samverkan med våra regionala branschråd. GR tillstyrker detta förslag, men vill samtidigt poängtera vikten av att Skolverket får tillräckligt underlag från kommunerna för att kunna fatta sådana beslut. Vidare förutsätter förslaget ett nära samarbete mellan Skolverket och Arbetsförmedlingen.

6.3.1. Skolverket ska utarbeta regionala underlag till stöd för huvudmännens planering av utbudet. S. 519

GR tillstyrker utredningens förslag. GR ser positivt på förslaget då ett regionalt planeringsunderlag är helt avgörande för gemensamt handlande när det gäller vuxenutbildningens utbud. Dock redovisar utredningen inget konkret kring hur förslaget ska genomföras, och vilka resurser som ska tillsättas för ändamålet. Inom Göteborgsregionen finns redan idag ett gott planeringsunderlag för planering och dimensionering av yrkesvux. Genom regionala branschvisa kompetensråd sker kontinuerligt kartläggningar av behoven på arbetsmarknaden. GR tillstyrker utredningens förslag, men vill poängtera att detta innebär ett utökat uppdrag för Skolverket. Om Skolverkets planeringsunderlag ska tillföra någon nytta och mervärde till GR:s planering, så krävs det att underlagen ska levereras med kontinuitet och uppdateras en gång i kvartalet. Planeringsunderlagen behöver också innehålla detaljerade uppgifter kring arbetsbristindex, antalet utbildningsplatser lokalt, regionalt och nationellt, av branschen prioriterade utbildningar etc. Vidare skulle det vara en fördel om detta planeringsunderlag även innehöll Arbetsförmedlingens utbud av yrkesutbildning. I dagsläget har Arbetsförmedlingen ansvaret att ta fram analyser och underlag gällande arbetsmarknadsbehoven, och förslaget förutsätter en förändrad ansvarsfördelning.

GR instämmer också i att Skolverket är den myndighet som ska ha kontakt och regionala dialoger med huvudmännen om utbudet, då det är uppgifter kopplade till utbildningsverksamhet. Andra myndigheter med koppling till kompetensbehov och arbetsmarknadsfrågor behöver vara delaktiga i att ta fram underlag som Skolverket kan använda sig av. I regionalt yrkesvux finns redan sådana kopplingar till Arbetsförmedlingen och den med regionalt utvecklingsansvar. GR gör bedömningen att dessa kanaler finns på regional nivå, men att staten kan behöva skaffa sig en bild

ur ett mer regionalt perspektiv. Skolverket har under senare år, på ett lyhört och uppskattat sätt, genomfört regionala dialoger kring vuxenutbildningen. GR bedömer att det inte finns några behov av regionala Skolverkskontor för att genomföra denna uppgift, då det endast skulle skapa ytterligare en administrativ överbyggnad. Statistiken finns samlat nationellt och kan brytas ner regionalt ändå.

Vidare delar GR utredningens bedömning om att detta förslag förutsätter en gedigen statistikinsamling från kommunerna gällande tex sökande och antagna till sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux. Huvudmän för komvux föreslås lämna uppgifter om planerade starter av sammanhållna yrkesutbildningar samt antalet platser på sådana utbildningar. Större samverkansområden i framförallt storstadsområden har redan byggt ut statistiska verktyg för att själva kunna ta fram sådana underlag. GR tillstyrker därför förslaget och att nationell statistik byggs ut med fler uppgifter om till exempel sammanhållna yrkesvuxutbildning inom kommunalt och regionalt finansierad verksamhet. Vi vill dock betona att detta innebär en utvidgad uppgiftsskyldighet, som kommer kräva ett omfattande arbete före implementering. GR förutsätter att staten ersätter kommunerna för denna nya uppgift. För att underlätta implementeringen av detta föreslår GR ett tillfälligt statsbidrag för utveckling.

6.3.2. Skolverket ska få i uppdrag att föra regionala dialoger med huvudmännen för komvux som särskild utbildning i fråga om yrkesinriktad utbildning, s. 530

GR tillstyrker utredningens förslag. GR delar utredningens bild av att utbudet inom Särskild Utbildning för vuxna behöver utvecklas, samt välkomnar sådana dialoger. Skolverket kan bli en intressant samtalspartner när det gäller att samverka kring utbudet med grund i framtagna planeringsunderlag och bilder av hur det egentligen ser ut i samverkansområdet. En förutsättning är dock att det finns kompetens för uppdraget hos Skolverket.

GR:s ställningstagande till förslag i steg 2 för komvux

6.6.1. Samverkansavtal ska omfatta all sammanhållna yrkesutbildning i komvux på gymnasial nivå, s. 552

GR avstyrker utredningens förslag om att all yrkesutbildning ska vara regionalt sökbar, även om GR ser vissa fördelar som skulle innebära att utbildningsutbudet breddas för fler individer. Det finns dock en risk att utredningens förslag minskar den enskilda kommunens frihet att erbjuda utbildningar som kommunen själv finansierar för att ytterligare utöka det egna utbudet. Utöver det gemensamma utbudet bör det finnas möjlighet för respektive kommun att erbjuda andra utbildningar baserat på det lokala behovet. GR ser ett behov av att förtydliga utredningens förslag då det kan tolkas som att all utbildning behöver erbjudas i samråd med samverkansområdet.

GR föreslår också att Skolverket bidrar med regionala planeringsunderlag som kan underlätta för samtliga huvudmän att fatta mer faktaunderbyggda beslut om regionalt utbud. GR menar också att Skolverket kan bidra med stöd till

huvudmännen i form av regionala dialoger för att uppmärksamma huvudmännen på hur utbudet ser ut om och det bedrivs utbildningar som inte leder någon vart eller om elever riskerar att hamna utanför systemen eller komma in sent på arbetsmarknaden.

6.6.1 Kommunerna kommer permanent att kompenseras ekonomiskt för statens ökade ambitioner via det generella statsbidraget. Samtidigt avvecklas motsvarande delar av det riktade statsbidraget för regionalt yrkesvux.

GR avstyrker detta förslag. GR delar Utredningens problembild kring behovet av att bredda utbud och tillgång på yrkesinriktad vuxenutbildning. Positivt är statens ökade ambitioner för detta. GR ser dock stora risker med att det riktade statsbidraget för yrkesvux tas bort och istället övergår i det generella statsbidraget. Flera kommuner inom GR:s samverkansområde vittnar om dåliga erfarenheter i samband med att rättighetslagstiftningen mot högre studier infördes. Ersättningen för kommunernas ökade kostnader i samband med detta skulle regleras genom det generella statsbidraget. Denna ersättning har många gånger inte nått fram till kommunernas vuxenutbildningar.

Föreningen Vuxenutbildning i Samverkan (ViS), har gjort en sammanställning över den kompensation som staten lämnar till kommunerna för komvux (exklusive sfi) årligen inom ramen för det generella statsbidraget. Totalt sett motsvarade denna summa runt 7 miljarder kr år 2018. I den officiella statistiken redovisas den sammanlagda kommunala kostnaden för komvux (exklusive sfi) till cirka 3,8 miljarder samma år. Här finns alltså en betydande skillnad mellan den ambitionsnivå som staten angett med sitt statsbidrag för komvux och vad som sedan faktiskt används till komvux ute i kommunerna. GR vill av denna anledning att det riktade statsbidraget för yrkesvux ska kvarstå. (ViS rapport, sid 7 https://www.visnet.se/wp-content/uploads/2019/07/Rapport-2019_01_Framtidsfr%C3%A5gor-f%C3%B6r-vuxenutbildningen.pdf)

För att uppnå ett utökat och breddat utbildningsutbud föreslår GR istället en översyn av statsbidragen kring yrkesvux. Idag finns flera statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning: yrkesvux, lärlingsvux och yrkesförare. Dessa delas i sin tur upp i utbildningsplatser för yrkesutbildningar som kan kombineras med svenska för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk (sva) på grundläggande nivå. Idag söker kommunerna statsbidrag ur 5 olika potter. GR föreslår att dessa statsbidrag klustras, så att samverkande kommuner lättare kan omfördela platserna mellan de olika delarna och därmed maximera nyttjandet av statsbidraget för yrkesvux. Vidare föreslår GR att medfinansieringskravet för yrkesvux ses över ytterligare. Enligt nuvarande bestämmelser ska tre sjundedelar av de platser som kommunerna söker statsbidrag för vara medfinansiering. Inom GR är detta den mest begränsande faktorn för ett breddat utbildningsutbud. Om medfinansieringskravet minskade skulle GR kunna erbjuda både ett bredare och mer omfattande utbildningsutbud. Om staten ändå har för avsikt att avveckla det riktade statsbidraget för yrkesvux, bör staten tydliggöra omfattningen av medel avsedda för komvux i det generella statsbidraget. Staten bör aktivt följa upp kommunernas användning av medel

avsedda för komvux i det generella statsbidraget. Vidare bör staten tydliggöra sina förväntningar på kommunernas utbud av komvux för dessa medel.

6.6.2. Skolverket ska besluta om regionala ramar för utbudet på gymnasial nivå, s. 556.

GR avstyrker förslaget. Det skulle innebära ett allt för stort ingrepp på det kommunala självstyret och på den funktionella samverkan som redan finns runt om i landet. Vidare anser GR att det föreligger flertalet frågetecken kring ansvarsfördelning, genomförande och dess konsekvenser i praktiken om förslaget genomförs. Modellen är inte färdigutredd, t.ex. har Skolverket i uppdrag att fastställa styrande ramar. GR vet därför i nuläget inte hur dessa ramar kommer att se ut, vilket innebär svårigheter att ta ställning till förslagen som helhet.

GR ser det som problematiskt att ansvaret för utbildningen ligger på kommunen om Skolverket ska besluta om ramar för utbudet. Det finns en risk att förslaget leder till en byråkratisk överbyggnad med otydlig styrkedja som riskerar att ge tröghet och bristande flexibilitet i utbildningssystemet.

GR föreslår i stället att Skolverket bidrar med regionala planeringsunderlag som kan underlätta för samtliga huvudmän att fatta mer faktaunderbyggda beslut om regionalt utbud. GR menar också att Skolverket kan bidra med stöd till huvudmännen i form av regionala dialoger för att uppmärksamma huvudmännen på hur utbudet ser ut och om det bedrivs utbildningar som inte leder någon vart eller om elever riskerar att hamna utanför systemen eller komma in sent på arbetsmarknaden.

6.6.8 Sammanhållen yrkesutbildning i komvux ska definieras i skollagen, s. 596

GR tillstyrker utredningens förslag. Det finns inte särskilt mycket reglerat i författningarna om sammanhållna yrkesutbildningar i komvux. I förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) finns sammanhållen yrkesutbildning definierat som "kombinationer av nationella kurser i ämnen som är relevanta för ett yrkesområde". Bestämmelser om utdrag ur betygskatalogen och om en bilaga till utdraget för den som har genomgått en sammanhållen yrkesutbildning finns i 4 kap. 12§ förordningen om vuxenutbildning. Närmare bestämmelser om innehåll eller omfattning av sådana sammanhållna yrkesutbildningar saknas dock helt i gällande författningar. GR välkomnar därför utredningens förslag.

Vidare delar GR utredningens bedömning om att nationellt fastställda sammanhållna yrkesutbildningar kan ge presumtiva elever en viss trygghet i att den sökta utbildningen består av kurser som ger kunskaper som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå för olika yrkesområden. Samtidigt kan nationellt fastställda sammanhållna yrkesutbildningar ge arbetsgivare en tydligare bild av vilken kompetens en arbets sökande har utifrån en nationellt fastställd utbildning. Möjligheten till regionala varianter bör dock kvarstå.

6.6.9 Kommunernas utbud av sammanhållen yrkesutbildning ska följa Skolverkets ramar, sid 601.

GR avstyrker utredningens förslag om att kommunerna ska följa Skolverkets ramar. Detta skulle innebära ett allt för stort ingrepp på det kommunala självstyret och på den funktionella samverkan som redan finns runt om i landet. Som tidigare påpekats är inte modellen färdigutredd. Skolverket ska få i uppdrag att ta fram dessa ramar. GR vet därför inte hur dessa ramar ska se ut, och det innebär svårigheter att ta ställning till förslagen som helhet. Vidare framgår det inte av utredningen vilka konsekvenser som uppstår om en kommun inte följer de av Skolverket beslutade ramarna.

6.6.10. Utökade möjligheter att delta i yrkesutbildning i komvux, s. 605.

GR avstyrker utredningens förslag om utökade möjligheter till yrkesutbildning för vuxna. GR delar utredningens bild av att möjligheterna till en alternativplats kommer innebära en ökad efterfrågan på utbildning. Däremot delar inte GR utredningens bedömning om hur mycket efterfrågan kommer att öka. Detta förslag förutsätter att kommunerna ges kostnadstäckning för motsvarande kostnader. Utredningen föreslår att kommunerna ska kompenseras för statens ökade ambitioner genom det generella statsbidraget. GR har tagit del av den schablonberäkning som utredningen har tagit fram gällande beräkningen av kommunernas ökade kostnader. (Utredningen, s 836). GR vill härmed varna för att utredningen har gjort beräkningen i underkant. I utredningen gör man bedömningen att förslaget kommer innebära en utökning av efterfrågan med 2500 helårsplatser.

På en nationell nivå har flera kommuner ett problem med att fylla sina utbildningsplatser. Så är inte fallet inom Göteborgsregionen där våra regionala yrkesutbildningar har ett väldigt högt söktryck. I snitt är det ca 5 sökande per utbildningsplats. Vissa utbildningar har så många som 10 sökande per utbildningsplats. Enbart i samband med Göteborgsregionens augustistart hade var det 6400 ansökningar till 1224 utbildningsplatser. Om samtliga sökande till dessa utbildningar skulle beredas en alternativplats kommer kommunernas kostnader att skena. Utredningens beräkningar om en utökning av 2500 helårsplatser nationellt förefaller således orimlig. Förslaget är inte finansierat.

GR befarar också att utredningens förslag om en så kallad alternativplats resultera i att en sökande erbjuds en plats som är inte är relevant. Alternativplatserna kan leda till ett ökat antal avbrott och i förlängningen ett ineffektivt nyttjande av resurskrävande platser.

6.8.1. Det finns fortsatt behov av statsbidrag för vissa utpekade områden inom ramen för regionalt yrkesvux. S. 636

GR har tidigare avstyrkt utredningens förslag om att avveckla det riktade statsbidraget för yrkesvux. GR ser flera risker med att det riktade statsbidraget övergår i det generella statsbidraget (se tidigare text). GR finner således även att det fortsatt ska vara möjligt att ansöka om statsbidrag för ersättning till arbetsplatsen och kostnader för handledarutbildning vid lärlingsutbildning inom komvux samt för

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)
Handläggare: Margaretha Allen, Marie Egerstad, Sabina Svahn
Datum: 2020-11-24, dnr 2020-00237

stödande insatser vid kombinationsutbildningar i komvux som integrerar språkstöd i syfte att ge eleverna ökade möjligheter att nå målen för utbildningen.

6.8.2. Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i all sammanhållen yrkesutbildning i komvux. Regeringen ges möjlighet att besluta om omfattningen. Sid. 642

GR tillstyrker utredningens förslag. Arbetsplatsförlagt lärande (APL) är avgörande för att yrkesutbildning ska få sådan kvalitet, djup och verklighetsförankring att eleverna blir anställningsbara. GR delar utredningens bedömning om att det kan finnas skiftande förutsättningar för olika utbildningar att tillhandahålla APL, och därmed är det positivt att omfattningen av APL inte regleras i lag. Vidare delar GR utredningens bedömning om att det kan finnas behov av att fastställa en minsta omfattning av APL.

6.8.3. Regionala branschråd ska ersätta yrkesråd. Det ska finnas regionala branschråd för yrkesinriktad utbildning i komvux på gymnasial nivå och komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå, som kommunen ska ansvara för. sid 645.

GR tillstyrker utredningens förslag. Inom Göteborgsregionen finns redan etablerade regionala branschvisa kompetensråd. De används som ett verktyg för utbudsplanering och dimensionering av regionalt yrkesvux. De är ett framgångsverktyg för att få ett utbildningsutbud som matchar behoven på arbetsmarknaden. GR föreslår därför att även yrkesvuxutbildningen inkluderas i regionala branschråd redan i steg ett och att yrkesvuxförordningen ändras så att begreppet yrkesråd ersätts av branschråd.

6.9.3 Regionala antagningskanslier i komvux. s. 658

GR avstyrker i princip samtliga förslag som gäller komvux i reformens andra steg. Förslagen skulle innebära ett allt för stort ingrepp på det kommunala självstyret och på den funktionella samverkan som redan finns runt om i landet. GR ser förslagen i fas 2 som en helhet. Eftersom GR avstyrker utredningens förslag kring att Skolverket ska ta fram regionala ramar för all yrkesutbildning, avstyrker GR därmed utredningens bedömning om regionala antagningskanslier för all sammanhållen yrkesutbildning. Däremot har GR goda erfarenheter när det gäller regionala antagningsorganisationer för gymnasieskolan, och ser att det skulle vara tillämpligt inom regionalt yrkesvux. Vidare delar GR utredningens bedömning om att regionala antagningskanslier bör övervägas om staten väljer att genomföra både fas 1 och fas 2 fullt ut.

/För Utbildningsgruppen genom Utbildningsgruppens presidium

Helene Odenjung
Ordförande för Utbildningsgruppen

Renée Bengtsson
Vice ordförande för Utbildningsgruppen

Fredrik Zeybrandt
Utbildningschef GR

Utbildningsgruppens presidium - Ärende 2

Tjänsteskrivelse, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)
Handläggare: Margaretha Allen, Marie Egerstad, Sabina Svahn
Datum: 2020-11-24, dnr 2020-00237

**GÖTEBORGS
REGIONEN**

Översänds till

Utbildningsdepartementet